

Nr 982

Av herr Rubin, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 27,
med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m.

Enligt nuvarande ordning gäller att i samband med förordnande av nyval skall riksdagen upplösas. Detta institut, riksdagsupplösning, föreslås nu genom ändring av regeringsformen (RF) § 108 och av riksdagsordningen (RO) §§ 5 och 35 ersatt av regler om att Konungen må förordna om riksdagssessions avbrytande i samband med nyvalsförordnande.

Otvivelaktigt är det av värde att avbrytande av riksdagsarbetet icke automatiskt blir en omedelbar följd av ett nyvalsförordnande. Däremot synes det icke riktigt att utbyta institutet riksdagsupplösning med ett nytt institut, avbrytande av riksdagssession.

Meningen med riksdagsupplösning är självfallet den att en riksdag som visat sig vara motståndare till den sittande regeringen icke skall kunna fortsätta att sammanträda och fatta beslut som går emot den av regeringen förda politiken sedan denna genom ett nyvalsförordnande vädjat till väljarna att avgöra tvisten mellan regeringen och riksdagsmajoriteten. I ett sådant läge måste regeringen uppenbarligen kunna hemsända riksdagen. Det finns därvid två möjligheter: antingen kan det pågående riksmötet avbrytas eller också får detta fortsätta men den pågående sessionen avbrytas. I propositionen har den senare lösningen valts.

Riksdagsordningen är så uppbyggd, att man skiljer mellan riksdagen i betydelse av riksdagssamling, ett visst års riksdag, det löpande riksmötet, vilket normalt pågår från den 10 januari till den 31 december, och de under ett sådant riksmöte avhållna riksdagssessionerna. Normalt hålles enligt RO § 2 en vår- och en höstsession. I grundlagarna regleras dels frågan om när riksdagen skall samlas, dels spørsmålet om hur en session kommer till stånd under löpande riksdag. Riksdagslöst tillstånd råder numera endast de första tio dagarna av januari månad och under tiden mellan en riksdagsupplösning i samband med ett nyvalsförordnande och den nyvalda riksdagens sammankomst. Riksdagen kan under vissa omständigheter inkallas till riksmöte även om sådant ej skulle pågå (se härom bl. a. de fall som anges i RF §§ 91, 92, 93 och 94).

Vad regeringen bör åstadkomma är icke att avbryta en session utan att avbryta det pågående riksmötet. Om nämligen blott sessionen avbrytes och riksmötet fortsätter, har nämligen en minoritet i riksdagen möjlighet att omedelbart begära sammankallande av en extra session, och en sådan skall

då sammankomma inom tjugu dagar. Den lär icke kunna avbrytas, då avbrytandet är sammankopplat med nyvalsförordnande. Däremot har riksdagens ledamöter ej möjlighet för närvarande att begära riksdags inkallande under tid, då riksmöte ej pågår. Någon otydlighet uppkommer på denna punkt, om den lydelse av RO 2 § fjärde stycket som föreslås i propositionen antages. Av motiven framgår emellertid att stycket alltjämt skall avse inkallande av riksdag till extra session, ej inkallande av ett nytt riksmöte. Skillnaden här emellan är avsevärd. Inkallas ett nytt riksmöte skall som bekant talmän och utskott väljas. Det blir möjlighet att fatta nya beslut i samma ärenden som behandlades vid föregående riksdagar o. s. v. Denna apparat kan ej en minoritet av riksdagsmän få sätta i gång. Ett förtydligande erfordras härvidlag.

Vad regeringen i samband med ett nyvalsförordnande behöver är att kunna bringa det pågående riksmötet till ett slut och därmed förhindra att riksdagen sammankommer t. ex. till extra session på initiativ av enskilda riksdagsmedlemmar.

I anledning av de nu framförda påpekandena föreslås vissa justeringar i de i propositionen framlagda grundlagsförslagen. Jag hemställer därför, att riksdagen måtte för grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse av regeringsformen och riksdagsordningen:

Regeringsformen

§ 108

Konungen förordnar om nytt val i hela riket till riksdagen (nyval), om statsministern begär det. Efter nyval må förordnande om sådant val ej ånyo meddelas förrän fem månader förflutit från den nyvalda riksdagens första sammanträde.

Har förordnande om nyval meddelats, må riksdagen upplösas. Beslut därom meddelas av Konungen på statsministerns begäran.

Riksdagsordningen

§ 2 fjärde stycket

Extra session skall även inkallas, om minst etthundrafemton ledamöter begära det och angiva särskilt skäl för sin framställning. Kallelse skall då utfärdas senast till tjugonde dagen efter det begäran framställdes.

§ 35

Förordnande om nyval enligt 108 § regeringsformen tillkännagives, då session pågår, genom öppet brev, vilket uppläses i riksdagen av statsministern eller annan ledamot av statsrådet som Konungen förordnat därtill och i annat fall genom allmän kungörelse.

Beslut att upplösa riksdagen tillkännagives genom öppet brev på sätt som föreskrives i första stycket. Efter tillkännagivandet skall riksdagen omedelbart avslutas.

Stockholm den 27 februari 1968

Bertil Rubin (mbs)
